

Věk členů domácností má vliv na jejich vydání za zdraví

Z výběrového šetření statistiky rodinných účtů, které sleduje hospodaření soukromých domácností, vyplynuly dva důležité závěry. Vydání za zdraví představují pro domácnosti s rostoucím věkem stále významnější zátěž. Příjem domácností není u výdajů za zdraví zdaleka nejdůležitějším faktorem.

Domácnosti zpravodajského souboru (asi 3 tis. respondentů) dlouhodobě průměrně vynakládají na vydání související se zdravím pouze zlomek svých prostředků. V letech 2006 až 2011 to bylo maximálně 2,5 % čistých peněžních vydání a mezi 2 až 2,7 % „běžných“ spotřebních vydání. Méně svých prostředků domácnosti investují pouze do vzdělávání, které dlouhodobě dosahuje podílu cca 0,5 %.

Za zmínku stojí, že přibližně stejně jako za zdraví utrácení domácnosti za alkoholické nápoje a tabák, některé „zbytné“ potřeby je stojí i několikanásobně více. Tato situace souvisí i s tím, že v České republice jsou zdravotní péče i vzdělávání ve velké míře službami bezplatnými (například školné se platí v menší míře, na léčbu a pobyt v nemocnicích je obvykle nezbytné dopláct pouze minimální částky apod.). České domácnosti vynakládaly za zdraví nižší podíl

svých prostředků, než jaký byl vykázan v průměru za EU27 v roce 2005 (prozatím nejnovější dostupné srovnání).

Vydání v letech 2006 až 2011

Celková vydání za zdraví u domácností statistiky rodinných účtů v roce 2006 dosáhla průměrné výše 166 Kč na osobu a měsíc. Následující dva roky nominálně vzrostla poměrně výrazně, v prvním roce o bezmála 20 %, v druhém o necelých 30 %, což představuje vzhledem k menším absolutním částkám přírůsteky v řádech desetikorun na osobu a měsíc.

Od roku 2009 se vydání za zdraví každoročně nominálně zvyšovala o jedno až dvě procenta a v předběžných výsledcích za rok 2011 představovala v průměru 269 Kč na osobu a měsíc. Nominální nárůst mezi roky 2006 a 2011

Regulační poplatky domácnosti obvykle příliš nezatěžují.

o 62 % (tedy asi 100 Kč) je nutno posuzovat s přihlédnutím ke zvyšování cen; reálný přírůstek vydání za zdraví v tomto období činil jen cca 13,5 %.

Ve vydáních za zdraví zaujímají zhruba 70 % vynaložených prostředků platby související s léčivými a zdravotnickými prostředky (ceny léků na předpis i bez předpisu, regulační poplatky placené v lékárnách, zdravotnické výrobky, ortopedické a terapeutické pomůcky aj.). Další

necelých 25 % souvisí s ambulantní zdravotní péčí (placené výkony u obvodních i odborných lékařů vč. stomatologů, regulační poplatky placené při ambulantní lékařské péči apod.). Zbýlých asi 5 % pak představují částky vynaložené na ústavní zdravotní péči (regulační poplatky či nadstandardní služby v nemocnicích, léčebnách, sanatoriích, ozdravovnách, hospicích, dále poplatky za lůžko, za plastické operace apod.).

Vydání domácností statistiky rodinných účtů za zdraví v letech 2006–2011

	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
Čistá peněžní vydání celkem (Kč/os./měsíc)	8 965	10 017	10 330	10 719	10 835	11 010
Spotřební vydání (Kč/os./měsíc)	8 112	8 668	9 355	9 609	9 687	9 829
Vydání za zdraví (Kč/os./měsíc)	166	197	256	260	264	269
Podíl vydání za zdraví na čistých peněžních vydáních (%)	1,9	2,0	2,5	2,4	2,4	2,4
Podíl vydání za zdraví na spotřebitelských vydáních (%)	2,0	2,3	2,7	2,7	2,7	2,7
Nominální index vydání za zdraví (min. rok = 100)	-	118,8	129,5	101,9	101,3	102,0
Reálný index vydání za zdraví (min. rok = 100)	-	114,6	98,5	105,2	96,3	99,2

Zdroj: ČSÚ

*předběžné údaje

Regulační poplatky

Od začátku roku 2008 byly ve zdravotnictví zavedeny mediálně diskutované regulační poplatky, které se na žádost Ministerstva zdravotnictví ČR v šetření statistiky rodinných účtů (SRÚ) začaly zvlášť sledovat. Ukázalo se, že v roce 2008 veškeré regulační poplatky zatížily domácnosti SRÚ částkou 49 Kč na osobu a měsíc, což představovalo 19 % vydání za zdraví a 0,5 % všech vydání domácností. Celková vydání za zdraví se meziročně nominálně zvýšila o necelých 30 % (58 Kč na osobu a měsíc). Zjednodušeně řečeno, zavedené regulační poplatky se sice pro do-

mácnosti SRÚ staly vydáním navíc, ale domácnosti návštěvy lékařů ani využívání ústavní zdravotní péče v roce 2008 patrně neomezily.

V následujících třech letech bylo zaznamenáno snížení celkových regulačních poplatků, které domácnosti SRÚ uhradily. Tento pokles však nemusí souviset jen s menší četností využívání zdravotnických služeb, ale i s tím, že v určitých krajích docházelo k částečnému promíjení těchto poplatků. Z výsledků lze rovněž vyvodit, že v důsledku rozšíření nabídky volně prodejných léků domácnosti upřednostňovaly jejich přímý nákup bez lékařského předpisu.

Podle předběžných údajů v roce 2011 domácnosti SRÚ vynaložily na regulační poplatky v průměru 36 Kč na osobu měsíčně, což představuje 14 % celkových vydání za zdraví a 0,3 % všech vydání.

Vliv věku a příjmu

V šetření SRÚ je sledovanou jednotkou hospodářící domácnost, není možné přiřadit konkrétní výdaj jednotlivým členům domácnosti. Nesporný vliv věku na výši vydání za zdraví lze prokázat na stáří tzv. osoby v čele domácnosti (viz grafy na str. 22). Domácnosti s osobou v čele ve věku do 29 let v roce 2010 průměrně zaplatily

za vydání související se zdravím pouze 179 Kč na osobu a měsíc a na podobné výši se vydání pohybovala i u dalších dvou skupin domácností se staršími osobami v čele. Výraznější zlom je patrný u domácností s osobou v čele ve věku 50 až 59 let a další zvyšování jsou vidět s rostoucím věkem osoby v čele. U domácností s osobou v čele starší 70 let dosáhla v roce 2010 průměrná výše vydání za zdraví měsíční hodnoty 489 Kč na osobu a měsíc, což je oproti domácnostem s „nejmladšími“ osobami v čele rozdíl více než 300 Kč na osobu za měsíc. Podobný vývoj související s věkem osoby v čele lze zaznamenat i u podílů, které vydání za zdraví představují na čistých peněžních vydáních (od 1,4 % do 4,3 %). Tato fakta dokazují, že s rostoucím věkem představují vydání vynaložená na zdraví pro domácnosti stále větší zátěž.

S rostoucím příjmem domácnosti (viz grafy na str. 22) vynakládají na vydání související se zdravím vyšší objem svých finančních prostředků. „Bohatší“ kupují dražší léky, u stomatologů platí větší částky, využívají více placených služeb v ústavní zdravotní péči atd. Naproti tomu domácnosti s nejnižšími příjmy se patrně snaží na zdraví vynakládat jen ty nejnnutnější platby. Při posouzení všech „útrat“ domácností se však ukazuje, že u vydání za zdraví není výše příjmu pro domácnosti hlavním faktorem. U domácností s nejnižšími i s nejvyššími příjmy byly v roce 2010 podíly vydání za zdraví takřka totožné; větší vliv na vydání za zdraví má například zmíněný věk či počet dětí, pro něž je charakteristická vyšší frekvence návštěv u lékaře a větší míra preventivní péče.

Vydání domácností statistiky rodinných účtů za zdraví v podrobném členění
(měsíční průměry na osobu v Kč)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011*
ZDRAVÍ	166	197	256	260	264	269
Léčiva a zdravotnické prostředky	130	153	176	181	187	189
Léčiva	101	119	140	143	146	153
Léky předepsané lékařem	43	54	78	71	74	76
léky placené částečně	-	-	43	42	46	49
léky placené plně	-	-	17	14	14	13
regulační poplatky za léky	-	-	18	15	14	14
Léky bez receptu a další léčiva	58	65	62	71	71	77
Ostatní zdravotnické výrobky	3	4	4	4	6	3
Ortopedické a terapeutické pomůcky	25	30	32	35	35	33
Ambulantní zdravotní péče	30	36	63	63	61	64
Ambulantní lékařská péče	7	11	26	25	25	25
lékářská péče	7	11	11	13	14	13
regulační poplatky u lékaře	-	-	15	12	12	12
Ambulantní stomatologická péče	21	23	32	34	33	36
stomatologická péče	21	23	28	30	31	34
regulační poplatky u stomatologa	-	-	4	4	2	2
Ambulantní zdravotní péče ostatní	2	3	4	4	3	3
Ústavní zdravotní péče	6	8	18	16	16	16
ústavní zdravotní péče	6	8	7	6	8	7
regulační poplatky v léčebných, lázeňských a podobných zařízeních	-	-	11	10	8	9
<i>Regulační poplatky celkem (Kč/os./měs.)</i>	-	-	49	42	35	36
<i>Podíl regulačních poplatků na celkových vydáních za zdraví (%)</i>	-	-	19,0	16,1	13,4	13,5
<i>Podíl regulačních poplatků na čistých peněžních vydáních (%)</i>	-	-	0,5	0,4	0,3	0,3

Zdroj: ČSÚ

*předběžné údaje

Pavel Širmer
oddělení sociálních šetření